

El naixement del *sindicalisme* a la SAFA de Blanes

La Societat Anònima de Fibres Artificials (SAFA) va néixer el 1923 prop de la desembocadura del riu Tordera, al terme municipal de Blanes, per tal d'abastar-se d'aigua per un cost mínim. A la dècada dels 60 l'empresa tenia més de 2.000 treballadors, que representaven més de la meitat de la població activa de Blanes.

Onades migratòries i rigor de la feina

Durant la dècada dels 50 i la dels 60, l'empresa es va nodrir de mà d'obra provinent de les onades migratòries que arribaven a Catalunya de les zones rurals espanyoles, tot fugint de l'atur i la misèria. Però aquests treballadors, com els altres que venien a Catalunya, quan arribaven a Blanes no trobaven, de cap manera, el paradís. Primer queien en una pensió (a la pensió El Molino n'hi va arribar a haver més de 300), se'ls descomptava una part del sou cada mes per pagar a l'empresa els diners que els havia avançat per al viatge, i quan aconseguien reeixir una mica es feien ells mateixos una casa a la perifèria de Blanes, la qual cosa va provocar la proliferació, caòtica, de nous barris, davant la passivitat de l'Ajuntament.

A la SAFA, les condicions de treball eren pèssimes. Per exemple, l'ambient sulfurós provocava nombroses baixes; si les intoxicacions no eren gaire greus, el metge de l'empresa es negava a donar la baixa als treballadors per eludir la Inspecció de Treball, i si eren greus, les baixes eren pagades com a malaltia comuna i no pas com a malaltia laboral. Aquest i altres rigors de la feina van fer que molts treballadors marxessin cap a altres sectors, i d'aquesta manera l'arribada de treballadors es va mantenir en un flux constant.

Francisco Martínez

Les accions sindicals dels primers anys

La història dels primers anys del sindicalisme a la SAFA es confon amb la història de CC.OO. de Blanes. CC.OO. neix a partir de militants del PSUC. El 1962 neix una cèl·lula comunista formada per immigrants que no aconsegueix créixer i que es limita a llançar octavetes clandestines i a conscienciar els obrers. El 1967 hi ha la primera reunió important de CC.OO., i el 29 de setembre de 1967 es llança una octaveta anònima en què es critica la situació de recessió i d'atur del moment i l'estat general del país. L'octaveta convoca a una concentració pública davant la CNS, el sindicat vertical franquista. Hi acudeixen unes 200 persones que la força pública dispersa. Dies després s'entrega un document als delegats de la CNS a Girona en què es demana permís per fer una assemblea als locals del sindicat vertical. La petició els és denegada i es produeix una concentració, al carrer, de 67 treballadors que la policia dispersa per la força. Però la CNS cedeix (complint la llei): concedeix prestacions d'atur a qui compleix els requisits i gestiona les contractacions dels aturats. Això dóna ànims en la lluita, però les dificultats objectives fan que el sindicat no s'estengui i que decideixi centrar-se en la SAFA. L'arribada al centre, com a treballador, l'any 67, de Paco Frutos (dirigent del PSUC) i la influència que exerceix donen força al sindicat i es fa la primera acció dintre la SAFA: es demana un augment de sou al Jurat d'Empresa (el Comitè d'Empresa oficial) i es pressiona amb assegudes a l'hora de l'entrepà, es boicotegen màquines i es recullen signatures. La direcció cedeix i concedeix algunes millores però es nega a establir un conveni col·lectiu. Es crea la coordinadora de la SAFA i es redacta un projecte de conveni col·lectiu.

El 1969 es boicotegen els menjadors i es llancen octavetes en una convocatòria reivindicativa a tot

Espanya. Frutos és sancionat i acomiadat. Els dubtes dels dirigents i la repressió oficial fan fracassar la reivindicació i el moviment perd el seu líder. Malgrat tot, es crea la *coordinadora de CC.OO. a Blanes i comarca* amb treballadors del tèxtil i la construcció, i al desembre surt el primer butlletí, «Adelante», que informa dels últims fets ocorreguts i de la situació general que es viu a Espanya, amb l'objectiu de crear una consciència obrera de lluita.

A SAFA, per mitjà del Jurat d'Empresa i amb pressions (boicot als menjadors i treball lent), s'arriba a firmar un conveni col·lectiu amb millores. Però el conveni es bloqueja oficialment i l'empresa canvia d'estratègia, dóna un tracte més «humà» als treballadors i intenta desprestigiar els líders sindicals fent córrer el rumor que es gasten els diners de les recol·lectes dels actes reivindicatius en grans àpats.

La vaga de 1970

El 20 d'agost de 1970 la tensió puja a l'empresa després dels 10 minuts d'aturada que CC.OO. convoca per la mort, a Granada, de tres obrers a mans de la policia, i després de l'anunci oficial del trencament del conveni que s'havia signat, el Govern autoritza només una pujada salarial de l'11% en comptes del 20% que s'havia obtingut de l'empresa. El moviment s'ha fet fort a SAFA i la Direcció amenaça els líders. Manuel Ruiz és acomiadat, és la gota que fa vessar el got, tothom es recorda de Paco Frutos. Es convoca una vaga que té ressò en altres sectors de la població, l'empresa respon ràpidament amb un tancament patronal, els obrers del torn de la tarda no poden decidir fer vaga, ja es troben la fàbrica tancada. La policia reacciona amb violència, impedeix als treballadors tancar-se dintre del poble i els empaïta. La policia va tenir ocupat el poble durant deu dies i va reprimir tot el moviment amb detencions, etc. El dia 16, l'empresa va acomiadar els líders més destacats. Al judici es va dictaminar l'acomiadament improcedent d'11 dels 16. L'empresa, per tal de desarticlar el moviment, va decidir acomiadar-los a tots, i 14 dels 16 van decidir repartir-se els diners de les indemnitzacions.

Aquesta vaga va ser un punt de referència per al moviment obrer, a causa del seguiment massiu que va tenir i l'exemple que va representar per a altres treballadors i treballadores que veïen les millores obtingudes per la cohesió que mostraven. La vaga va tenir un gran impacte a Blanes, fins al punt que aquesta població es va convertir en el bressol del moviment obrer a Girona i a part del Maresme.

A SAFA, després de la vaga, CC.OO. es va organitzar de manera diferent, no es buscava el xoc frontal, la repressió havia esscarmentat o atemorit els treballadors. CC.OO. va intentar aconseguir representació oficial a les eleccions sindicals oficials, havent de resistir les pressions oficials, com ara les de l'Ajuntament o les de la brigada politicosocial. El 1973 van denunciar el frau electoral a les

Fàbrica de la SAFA, a Blanes.

eleccions i van aconseguir fer dimitir el Jurat d'Empresa, titella de la Direcció. El 1975 es va aconseguir signar el conveni i a partir d'aquesta data CC.OO. i posteriorment la resta de sindicats van poder desenvolupar amb normalitat la seva tasca sindical a l'interior de l'empresa.

Quedava un tema, els 17 acomiadats. El 1977, amb la Llei d'amnistia laboral, CC.OO. va pressionar l'empresa, que no va cedir, i el 1979 es va presentar demanda a Magistratura del Treball, que dictava la readmissió. SAFA no va acceptar, hi va haver tancaments i vaga de fam. Finalment l'empresa en va acceptar un; els altres van percebre indemnitzacions.

Una lluita molt difícil

Aquest és una breu història d'uns anys molt difícils per als treballadors i les treballadores i per al sindicalisme, que a costa de molts sacrificis personals i de la dedicació abnegada dels seus militants, van aconseguir que el sindicalisme fos un dret reconegut i respectat per les empreses (encara no a totes, desgraciadament), i per descomptat per les autoritats públiques, com a resultat dels consegüents canvis polítics posteriors, en els quals des del sindicalisme també es va contribuir tant, encara que se li hagi reconegut tan poc.

Francisco Martínez Fernández és sindicalista de Blanes.